

Doel en weg

Evangelielezing voor deze zondag: Johannes 14: 1-14
Dorpskerk Pijnacker, 7 mei 2023

Geliefde gemeente,

Al is het maar één keer echt in je leven, maar je moet een keer echt werk gemaakt hebben van de figuur Jezus Christus, boven je algemene ontwikkeling uit. Kijk er zijn natuurlijk meer belangwekkende wereldhistorische figuren over wie je het één en ander moet weten. En voor sommigen ontwikkel je misschien iets meer interesse. Dat kan gaan om politieke leiders, of wetenschappers, denkers, kunstenaars, musici, religieuze of spirituele leiders. Maar sommige namen zijn toch – ik spreek puur neutraal – van de buitencategorie. Dan is dat per cultuurgebied in de wereld nog best verschillend. Maar voor Europa geldt toch wel, dat je op zijn minst je een keer echt moet verhouden met Jezus Christus, en inmiddels denk ik ook op de één of andere manier met Mohammed en Boeddha. Wat is er met die mensen, dat ze tot op de dag van vandaag zovelen boeien, inspireren, gezeggen ook?

Je kunt zeggen: dominee je spreekt nu in de vergadering van een christelijke gemeente, dus je kunt er toch wel vanuit gaan, dat wij ons echt wel hebben uiteengezet met Jezus. En moeten we ons echt ook nog bezig houden met Mohammed en Boeddha? We zijn toch geen religieus studiecentrum, maar een kerk?

Zeker. Eerst even de eerste vraag: kunnen wij er vanuit gaan dat wij ons echt hebben verhouden met Jezus, en ook te volle weten waar Hij voor staat? En heeft dat ook impact op ons? Of horen we nu eenmaal bij de kerk als een groep mensen die hier nu eenmaal bestaat, en natuurlijk gaat het daar over God en Jezus, maar eerlijk gezegd gaat er ook best veel langs ons heen. Zou dat kunnen? Dat je wel kerkmens en een geregistreerd christen bent, maar dat je eigenlijk nog nooit echt de diepte bent ingegaan met Jezus? En de tweede vraag:

zouden christenen vandaag zich niet ook moeten verdiepen in de drijfveren van andere gelovigen met wie ze in dezelfde samenleving samen leven? Mijn antwoord is: ja dat zouden ze wel degelijk moeten. In de allereerste plaats hoort elke christelijke gemeente van tijd tot tijd aandacht te besteden aan onze relatie met Israël en het Jodendom. Dat is nog weer – vanwege de geschiedenis van gescheiden wegen en toch een onopgeefbare band - een verhouding van een geheel eigen soort. Maar ook andere geloven en levensbeschouwingen, zeker de grote, toonaangevende: als je je gezonden weet in deze wereld als kerk, sluit je dan niet op in een eigen territorium, maar zoek contact, als kerkbestuur, als individuele christen, lees, luister, studeer, en ontdek wat mensen er in aantrekt, welke vragen ze juist voor jou al christen hebben, maar doe dat des te meer met je eigen geloof, niet met je geloof als een set opvattingen en normen en waarden, maar met je geloof als een relatie met de God en Vader van Jezus Christus.

Dus ik daag jou uit, als christen en als niet-christen, je rekenschap te geven van de vraag: hoeveel weet ik eigenlijk van Jezus, wie was en is Jezus eigenlijk? Misschien weer eens opnieuw, of nu eens een keer echt goed, of een keer echt voor de eerste keer.

En okay, de kerk in Europa, in Nederland stelt qua maatschappelijke factor niet veel meer voor, en misschien zeg je wel: je overschat je zelf als kerkman, als je toch zou willen, dat iedereen eigenlijk tenminste één keer in haar of zijn leven zich met de hoofdpersoon van het christendom zou moeten verhouden. En dat is inderdaad wat ik zeg. Niet omdat ik de relevantie van de kerk overschat, want dat doe ik niet. Plat gezegd: we stellen echt niet zoveel meer voor, en we doen het in het algemeen, ook in en door de krimp, communicatief minder goed dan zou kunnen. Daar ben ik van overtuigd. Maar het gaat nu ook helemaal niet om de relevantie van de kerk of het christendom, maar om de relevantie van de hoofdpersoon, van God en van Jezus Christus, van de Geest die van beiden uitgaat. De kerk, het christendom. Dat is bijzaak, op zijn best

een goed hulpmiddel, op zijn slechts struikelblok voor het ware geloof.

Welnu, in de afscheidswaarden van Jezus van zijn eerste groep volgers, in kerktaal de discipelen genoemd, tekent Hij zichzelf uit in zijn relatie tot ons en in relatie tot God als zijn Vader. In het verhaal van de evangelieschrijver Johannes over het optreden van Jezus, beginnen die verzamelde afscheidswaarden in Johannes 14. De volgelingen moeten zich voorbereiden op de lijfelijke afwezigheid van Jezus. Wij vandaag leven in die lijfelijke afwezigheid van Jezus. In de kerk gaan we elk jaar weer die beweging langs: van Kerst naar Pasen, van Pasen naar Hemelvaart en Pinksteren: de komst van Jezus, zijn optreden en zijn heengaan, plus daaropvolgend de doorwerking van wat Hij bewerkstelligde. Doorwerking in al die gemeenschappen van christenen door de eeuwen heen, en in de wereld met haar geschiedenis. Een doorwerking op de wijze van de Geest. Zo wordt de doorgaande werkzaamheid van God aangeduid in de schriftelijke bron van het christelijk geloof, de bijbel, namelijk als het werk van de Heilige Geest.

Maar de figuur om wie het draait is Jezus. Dus om het christelijk geloof te kunnen plaatsen, kun je wel naar de kerk of een kerk kijken, maar beter is om je te verdiepen in Jezus. Alles wat Jezus over zichzelf zegt in de afscheidswaarden, zoals we die vinden bij de evangelieschrijver Johannes, staat of valt met één veronderstelling. Dat is deze: mens, jij vindt alleen het ware leven, als je God kent. Het is een uitspraak van Jezus in het gebed dat Hij uitspreekt aan het eind van zijn afscheidswaarden. Dan bidt Hij voor de gemeenschap die Hij gaat achterlaten in de wereld. Dat is de groep volgers van toen, maar dus ook de mensen van nu die zich door Hem laten leiden. Letterlijk bidt Hij in Johannes 17:3 "Het eeuwige leven is dat zij U kennen, de enige ware God en Hem die U gezonden hebt, Jezus Christus."

Laten we even stil staan bij dat 'eeuwige leven'. Dat begrip moet je even goed laten indalen. Dat is niet biologisch voortbestaan tot in de oneindigheid, of een bestaan in een eens

beginnend hiernamaals, maar het is een kwalitatief begrip. Het is waarachtig leven in vrede en rust, afgeschermd van dreiging en kwaad. En dat realiseert zich al enigermate in het hier en nu, vanaf het moment dat je in gemeenschap leeft met God. Kennen van God is dan ook niet in de bijbelse taal, het weten wie of wat God is, cognitief informatie bezitten over God, maar het is gemeenschap hebben met God, connectie hebben met God, verbonden zijn met God, liefde hebben voor God. En dat kan via Jezus. Sterker nog: dat kan alleen via Jezus. We komen daar zo nog op. Wie in Mij gelooft, zegt Jezus, die krijgt niet ooit het eeuwige leven, maar die heeft het, in het hier en nu.

Daar even verder bij stil staand: wat zoek je in het leven? Of zoek je niks, en neem je het allemaal maar zoals het is. Veel mensen zoeken iets, wat ze dan 'zin' noemen, of 'zen' of 'geluk', of 'vrede' of 'balans', 'harmonie' of 'liefde'. Wat is het doel van jouw en mijn leven? Wanneer is het vervuld? Wanneer kom je werkelijk tot rust tot in je ziel, en zeg je: ja, dit is de basis van mijn bestaan? De veronderstelling van heel de gelovige traditie van de bijbel is, dat je dit alleen vindt, als je je laat vinden door God. En dan niet God, zoals wij allerlei beelden van God kunnen maken, maar God zoals God tot ons komt in het optreden van Jezus. Hij noemt God Vader.

Nu kun je heel veel last van dat woord hebben als je allemaal negatieve ervaringen met vaders met je mee draagt. Het is een beeld hè. En Jezus bedoelt natuurlijk niet een machtsmisbruikende rotvader. Hij noemt God een liefhebbende Vader. En soms kan de bijbel God ook vergelijken met een liefhebbende moeder. En jij denkt: maar ik kan inmiddels op eigen benen staan, ik heb geen vader en moeder meer nodig, laat staan een goddelijke. Ik heb eigenlijk niemand nodig. Ik vraag dan: is het echt? Knap.

Er zit nog meer onder dat idee van 'je vindt alleen het ware leven als je God kent', namelijk dat God ook jouw en mijn Schepper is. Natuurlijk weten we heel goed hoe we biologisch tot stand zijn gekomen, en je kunt zeggen: het Leven zelf is toevalligheid van het Universum. Maar dat geloven wij hier in

de kerk niet. Echt niet. Niet doordat we de wetenschap ontkennen, maar door er geloofstaal aan te verbinden. God staat aan de oorsprong van ons leven, of we nu gewenst of ongewenst ter wereld kwamen, van God uit ben jij gewenst, en ben je er ook met een doel. Namelijk om mens te zijn in connectie met God, dus liefgehad en liefhebbend. Daar vind je de zin, het geluk, de balans, de harmonie, zen, rust en vrede en hoe je het ook allemaal zou willen noemen: in connectie met God. Thuis komen bij God als jouw Schepper, als ook jouw hemelse Vader.

En dat is nu precies de beeldspraak waarmee Jezus zijn afscheidswaard begint. Het lijkt op een einde als Hij lijfelijk hen verlaat, maar vergis je niet: het is niet een einde, maar het begin van een nieuwe werkelijkheid: God woont ergens, je kun het vergelijken met een huis, en in dat huis daar zijn verblijfplaatsen, kamers, of een resort met woningen. En Ik ga daar naar toe, zegt Jezus, om voor jullie daar een plaats gereed te maken. En op een zeker moment worden jullie gehaald en zullen jullie ook daar zijn waar Ik ben. Lees: in de volle heerlijkheid van God, in het Leven dat definitief onbedreigd is en gevrijwaard van het kwaad. En even voor de goede orde: daar zijn dus véél kamers, véél woningen: het is er zeer royaal, dus je hoeft je geen zorgen te maken of er in het hart van God wel plaats voor jou is. Je begrijpt: het is beeldspraak, van het Vaderhuis en de vele woningen. Maar als je goed luistert, snap je wat er wordt gezegd: bij God geen eindeloze examens of overvolle asielcentra, maar ruimte voor iedereen om thuis te zijn en tot rust te komen, om 'eeuwig leven' voluit mee te maken.

En jullie kennen de weg erheen, zegt Jezus. En dan horen we een eerste tegenwerping. Van Tomas, die wel vaker twijfelt aan dingen. Nou nee, ik zou niet weten wat de weg is. Dan volgt er één van de karakteristieke Ik-ben woorden van Jezus in het Johannesevangelie: Ik ben de weg, de waarheid en het leven.

Jezus kan zeggen: Ik ben de opstanding en het leven (11:25). Hij kan zeggen: Ik ben de deur (10-7). Nu zegt Hij: Ik ben de

weg. En de waarheid en het leven vloeien daaruit voort. Het doel: het Vaderhuis. De weg: Jezus. Het doel: in vrede en waarheid met je zelf en met God leven. De weg: Jezus.

Nu kun je zeggen: nou ja, is dat niet al te exclusief en te prententieus? Zeker als er ook nog op volgt: niemand kan tot de Vader komen dan door Mij. Is er echt maar één toegang tot het mysterie van God of van de Essentie van het Leven. Zijn er niet vele wegen die naar Rome leiden, en kunnen mensen niet allemaal als ze dat willen op hun eigen manier zalig worden? En daarbuiten: is Jezus dan een soort uitsmijter bij de deur die in zijn eentje bepaalt wie er binnen komt?

Kijk, er zijn vele wegen die tot godsdienst, levensbeschouwing en/of tot spiritualiteit leiden. Zeker. En ook wel tot een voorstelling van God. Maar is het ook God? Waar zit de exclusieve claim van Jezus nu in? Welnu, Hij verduidelijkt: ik ben niet zomaar een profeet of een vingerwijzer. Nee de Vader en Ik zijn één. Het is in Mij dat God zich allesbepalend openbaart. Dus als je al het verlangen hebt of als het vermoeden geboren wordt dat het goed zou zijn God te leren kennen, dan zul je God nooit goed en voldoende kunnen kennen buiten Mij om. Dan ga je misschien wel leven met iets god-achtigs, maar niet met God, en dan vind je je bestemming alsnog niet. Dan doe je het met surrogaat.

Dan komt de tweede vraag, van Filippus nu, en dat is geen scepticus, nee eerder een eerste volgeling die ook anderen op Jezus wijst. Maar toch. Hij vraagt: dat zou nou eens genoeg zijn, Heer, als U ons nog eens de Vader zou laten zien. Als wij een bijzondere ervaring van God zouden mogen opdoen. En dan is het antwoord van Jezus best wel scherp aan de wind: je zult het met Mij moeten doen Filippus. Geloof je niet dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij? Geloof me: Ik ben in de Vader en de Vader is in Mij en als je Mij niet gelooft, geloof het dan om wat Hij doet: en Jezus duidt daarmee op de zeven tekenen waarmee Hij de heerlijkheid van God had mogen laten zien, die allemaal gericht waren op leven en nieuwe vreugde, met uiteindelijk het Ultieme Teken van zijn Opstanding met Pasen.

Vervolgens zegt Jezus: besef, Ik treed terug achter de coulissen van de geschiedenis, en ben dan bij de Vader. En wij met onze traditie hebben dat op aangeven van elementen uit de bijbel ingevuld met een hemels paleis, met een koningshal, met God op een troon en Christus die aan zijn rechterhand zit, maar je snapt: Gods werkelijkheid is transcendent aan, uitstijgend boven ons voorstellingsvermogen. De 'hemel' is dat waar God bij zichzelf is, bij iedereen even ver weg en even dichtbij, niemand kan God claimen, en Jezus keer daarheen terug als de Zoon naar de Vader.

Maar zegt Hij tegen zijn gemeente: jullie zullen mijn werk op aarde voortzetten. Namelijk mensen betrekken in het eeuwige leven, mensen betrekken bij God als hun Vader en bij Mij als zijn gezondene. En dan zullen jullie nog eens zien wat er gebeurt, veel meer dan wat er tot nu toe zichtbaar werd. Niet per se een miljoenengrote en machtige kerk, maar wel wat het in mensenlevens kan doen en kan veranderen als ze Thuis komen bij Ons. In dat kader: vraag maar wat je wilt, blijf biddend op Ons betrokken. Doe een beroep op mijn werk, en op onze beloften, bidt in mijn naam: en wij zullen er gevolg aan geven. Geloof het maar, betreed maar die weg, ervaar het maar. Ga er mee aan de gang, lees de verslagen van mijn aardse leven, stel je vragen aan mede-gelovigen, breng mijn onderwijs in de praktijk, laat je kwade kanten genezen door mijn weg van liefde tot het einde, tot aan de verzoening met God, tot het leven en tot nieuwe vreugde. Werkelijk, je zult niet bedrogen uitkomen. Tot zover deze nieuwe kennismaking met Jezus.

Amen

Zingen: Gezang 653: 1,7 ('U kennen, uit en tot U leven')